

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 156/22

Λουξεμβούργο, 20 Σεπτεμβρίου 2022

Απόφαση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-793/19 | SpaceNet και C-794/19 | Telekom Deutschland

Το Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτρέπει τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης, εκτός αν συντρέχει περίπτωση σοβαρής απειλής για την εθνική ασφάλεια

Τα κράτη μέλη μπορούν πάντως, προς τον σκοπό της καταπολέμησης της σοβαρής εγκληματικότητας και υπό τον όρο της αυστηρής τήρησης της αρχής της αναλογικότητας, να προβλέπουν ειδικότερα στοχευμένη ή κατεπείγουσα διατήρηση των δεδομένων αυτών, καθώς και γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των διευθύνσεων IP

Η SpaceNet και η Telekom Deutschland παρέχουν, εντός της Γερμανίας, διαθέσιμες στο κοινό υπηρεσίες πρόσβασης στο Διαδίκτυο, ενώ η Telekom Deutschland παρέχει, επιπλέον, τηλεφωνικές υπηρεσίες. Οι εταιρίες αυτές προσέφυγαν ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων, αμφισβητώντας την υποχρέωση η οποία τους επιβάλλεται βάσει του γερμανικού νόμου περί τηλεπικοινωνιών (TKG) να διατηρούν, από 1ης Ιουλίου 2017, δεδομένα κίνησης και δεδομένα θέσης σχετικά με τις τηλεπικοινωνίες των πελατών τους.

Εκτός ορισμένων εξαιρέσεων, ο TKG επιβάλλει στους παρόχους διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, προς τους σκοπούς ιδίως της καταστολής σοβαρών ποινικών αδικημάτων ή της πρόληψης συγκεκριμένου κινδύνου που απειλεί την εθνική ασφάλεια, την υποχρέωση να διατηρούν γενικώς και αδιακρίτως, για χρονικό διάστημα αρκετών εβδομάδων, το μεγαλύτερο μέρος των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης των τελικών χρηστών.

Το γερμανικό Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν τέτοια εθνική νομοθεσία αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο¹.

Οι αμφιβολίες του οφείλονται στο ότι η υποχρέωση διατήρησης την οποία προβλέπει ο TKG αφορά μικρότερο αριθμό δεδομένων και συντομότερο χρονικό διάστημα διατήρησης (4 ή 10 εβδομάδων) απ' ό,τι προέβλεπαν οι επίμαχες εθνικές ρυθμίσεις στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι προηγούμενες αποφάσεις. Λόγω των ιδιαιτεροτήτων αυτών, καθίσταται λιγότερο πιθανό το ενδεχόμενο να μπορούν από τα διατηρούμενα δεδομένα να συναχθούν ακριβέστατα συμπεράσματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή των υποκειμένων των συγκεκριμένων δεδομένων. Επιπλέον, ο TKG διασφαλίζει, κατά το αιτούν δικαστήριο, αποτελεσματική προστασία των διατηρούμενων δεδομένων έναντι των κινδύνων κατάχρησης και παράνομης πρόσβασης.

¹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2022, Commissioner of An Garda Síochána κ.λπ., [C-140/20](#) (βλ., επίσης, AT [αριθ. 58/22](#)), και της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ., [C-511/18](#), [C-512/18](#) και [C-520/18](#) (βλ., επίσης, AT [αριθ. 123/20](#)).

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο επιβεβαιώνει την προγενέστερη νομολογία του.

Το Δικαστήριο δίνει στο γερμανικό Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο την απάντηση ότι **αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης ως προληπτικό μέτρο για την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας και την πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας.**

Αντιθέτως, δεν αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία

- η οποία επιτρέπει, προς τον σκοπό της προστασίας της εθνικής ασφάλειας, τη δυνατότητα να διατάσσονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να διατηρούν **γενικώς και αδιακρίτως** τα δεδομένα κίνησης και τα δεδομένα θέσης, **σε περιπτώσεις που το οικείο κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια**, η οποία αποδεικνύεται ότι είναι πραγματική και ενεστώσα ή προβλέψιμη. Η συγκεκριμένη διαταγή υπόκειται σε έλεγχο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή, δύναται δε να ισχύει μόνο για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα, πάντως, παράτασης της ισχύος της σε περίπτωση που εξακολουθεί να υφίσταται η εν λόγω απειλή·
- η οποία προβλέπει, προς τους σκοπούς της προστασίας της εθνικής ασφάλειας, της καταπολέμησης του **σοβαρού εγκλήματος** και της πρόληψης των **σοβαρών απειλών** κατά της δημόσιας ασφάλειας, **στοχευμένη διατήρηση** των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης, η οποία πρέπει να οριοθετείται βάσει αντικειμενικών στοιχείων που δεν εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, ανάλογα με τις κατηγορίες των υποκειμένων των διατηρούμενων δεδομένων ή με τη χρήση γεωγραφικού κριτηρίου, μόνο για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα, όμως, παράτασής του·
- η οποία προβλέπει, για τους ίδιους σκοπούς, **γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των διευθύνσεων IP** που έχουν αποδοθεί στην πηγή σύνδεσης, για χρονικό διάστημα περιοριζόμενο στο απολύτως αναγκαίο·
- η οποία προβλέπει, προς τους σκοπούς της προστασίας της εθνικής ασφάλειας, της καταπολέμησης της εγκληματικότητας και της προστασίας της δημόσιας ασφάλειας, **γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα των χρηστών** μέσω ηλεκτρονικών επικοινωνιών, και
- η οποία επιτρέπει, για την καταπολέμηση του **σοβαρού εγκλήματος** και, κατά μείζονα λόγο, την προστασία της εθνικής ασφάλειας, τη δυνατότητα να διατάσσονται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών να προβαίνουν, για ορισμένο χρονικό διάστημα, **στην κατεπείγουσα διατήρηση** των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης που έχουν στη διάθεσή τους.

Μια τέτοια εθνική νομοθεσία πρέπει, εξάλλου, να διασφαλίζει, με σαφείς και ακριβείς κανόνες, ότι η διατήρηση των επίμαχων δεδομένων υπόκειται στην τήρηση των σχετικών ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων και ότι τα υποκείμενα των δεδομένων διαθέτουν αποτελεσματικές εγγυήσεις έναντι των κινδύνων κατάχρησης.

Όσον αφορά τον TKG, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η υποχρέωση διατήρησης που επιβάλλεται με τον συγκεκριμένο νόμο αφορά, μεταξύ άλλων, τα δεδομένα τα οποία είναι αναγκαία για τον προσδιορισμό της πηγής και του προορισμού της επικοινωνίας, τον προσδιορισμό της ημερομηνίας και της ώρας έναρξης και λήξης της επικοινωνίας ή, σε περίπτωση επικοινωνίας μέσω σύντομου (SMS), πολυμεσικού ή παρόμοιου μηνύματος, το χρονικό σημείο αποστολής και λήψης του μηνύματος, καθώς και, σε περίπτωση χρήσης υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, των ονομασιών των κυψελωτών κυττάρων που χρησιμοποιήθηκαν από τον καλούντα και τον καλούμενο κατά την έναρξη της σύνδεσης.

Στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο, η υποχρέωση διατήρησης αφορά, μεταξύ άλλων, τη διεύθυνση IP που αποδίδεται στον συνδρομητή, την ημερομηνία και την ώρα έναρξης και λήξης της χρήσης του Διαδικτύου από αποδοθείσα διεύθυνση IP και, σε περίπτωση χρήσης του Διαδικτύου μέσω δικτύου κινητής

επικοινωνίας, τις ονομασίες των κυψελωτών κυττάρων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την έναρξη της σύνδεσης στο Διαδίκτυο. Διατηρούνται επίσης τα δεδομένα από τα οποία προκύπτει η γεωγραφική θέση και οι διευθύνσεις μέγιστης ακτινοβολίας των κεραιών που εξυπηρετούν το οικείο κυψελωτό κύτταρο.

Μολονότι, βεβαίως, τα δεδομένα σχετικά με τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν καλύπτονται από την υποχρέωση διατήρησης την οποία προβλέπει ο ΤΚΓ, είναι αληθές ότι αποτελούν ελάχιστο μόνον μέρος των οικείων δεδομένων. Εξάλλου, διατηρούνται, μεταξύ άλλων, τα δεδομένα χρηστών που υπόκεινται στο επαγγελματικό απόρρητο, όπως είναι οι δικηγόροι, οι ιατροί και οι δημοσιογράφοι.

Επομένως, **η υποχρέωση διατήρησης που προβλέπεται από τον ΤΚΓ καταλαμβάνει ευρύτατο σύνολο δεδομένων κίνησης και δεδομένων θέσης, το οποίο συμπίπτει, κατ' ουσίαν, με εκείνα που αφορούσαν οι προαναφερθείσες προγενέστερες αποφάσεις του Δικαστηρίου.**

Από το σύνολο όμως αυτό των δεδομένων κίνησης και των δεδομένων θέσης τα οποία διατηρούνται για χρονικό διάστημα δέκα και τεσσάρων εβδομάδων αντιστοίχως είναι δυνατόν να συναχθούν ακριβέστατα συμπεράσματα όσον αφορά την ιδιωτική ζωή των υποκειμένων των διατηρούμενων δεδομένων, όπως είναι οι καθημερινές συνήθειες, οι μόνιμοι ή οι προσωρινοί τόποι διαμονής, οι καθημερινές και άλλες μετακινήσεις, οι ασκούμενες δραστηριότητες, οι κοινωνικές σχέσεις των προσώπων αυτών και οι κοινωνικοί κύκλοι στους οποίους συχνάζουν τα εν λόγω πρόσωπα, καθώς και, ειδικότερα, ο προσδιορισμός του προφίλ των προσώπων αυτών.

Όσον αφορά τις εγγυήσεις τις οποίες προβλέπει ο ΤΚΓ με σκοπό την προστασία των διατηρούμενων δεδομένων έναντι των κινδύνων κατάχρησης και έναντι κάθε παράνομης πρόσβασης, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η διατήρηση των συγκεκριμένων δεδομένων και η πρόσβαση σε αυτά συνιστούν χωριστές επεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα των οικείων προσώπων, οι οποίες χρήζουν χωριστής δικαιολόγησης. Ως εκ τούτου, μια εθνική νομοθεσία η οποία διασφαλίζει την πλήρη τήρηση των προϋποθέσεων που διατύπωσε η σχετική με την πρόσβαση στα διατηρούμενα δεδομένα νομολογία δεν μπορεί, ως εκ της φύσεώς της, να περιορίσει ή να θεραπεύσει τη σοβαρή επέμβαση στα δικαιώματα των προσώπων αυτών, η οποία οφείλεται στη γενική διατήρηση των συγκεκριμένων δεδομένων.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της
Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106

Μείνετε συνδεδεμένοι!

